

India's Union Budget 2018-'19 (કેન્દ્રીય અંદાજપત્ર ૨૦૧૮-'૧૯)

Sumit Parmar

Assistant Professor (Economics)

V. C. T. Mahila Arts & Commerce College, Bharuch, Gujarat.

Received: Feb. 11, 2018

Accepted: March 04, 2018

પ્રસ્તાવના:-

અંદાજપત્રનો અંગ્રેજી અર્થબજેટ (Budget) થાય છે. અંદાજપત્ર એટલે રાષ્ટ્રના અર્થતંત્રનું પ્રતિબિંબ. દેશના નાણાપ્રધાન અને આર્થિક તજજ્ઞોના અભ્યાસ, અનુભવતથાતકાલિન પરિસ્થિતિનાં પરિપ્રેક્ષમાં તૈયાર કરાયેલાં તારણોના આધારે આગામી વર્ષ માટેનાં નાણાકીય લેખા-જોખાં એટલે બજેટ. નાણાપ્રધાન બજેટ રજૂ કરે છે અને તે પ્રસંગ સાથે એક પ્રણાલિકાગતવાતાવરણ સંકળાયેલું હોય છે. વસ્તુતઃ બજેટ દિવસ એટલે નાણાપ્રધાનનો દિવસ.

ભારતમાં પ્રો. જેમ્સ વિલ્સને ૧૮ મી ફેબ્રુઆરી ૧૮૬૦ નારોજ પ્રથમ બજેટ રજૂ કર્યું જેમાં આવક પર વેરો, વ્યાપાર પર લાયસન્સ ડ્યૂટી જેવી અનેક દરખાસ્તો રજૂ કરી. ફેબ્રુઆરી માસમાં બજેટ રજૂ કરવાની પ્રણાલિકા આજ દિન સુધી જળવાઈ રહી છે. આથી જેમ્સ વિલ્સનને ભારતીય બજેટ પધ્ધતિના આદ્યસ્થાપક તરીકે ઓળખવામાં આવે છે.

અંદાજપત્ર અંગેની સામાન્ય માહિતી:-

સરકારનું અંદાજપત્ર અગાઉના વર્ષની તુલનામાં પ્રવર્તમાન વર્ષ દરમિયાન સરકારની અંદાજિત આવક અને અંદાજિત ખર્ચ તથા સરકારને થયેલ ખર્ચે આવક અને ખર્ચે ખર્ચ તેમજ આગામી વર્ષ દરમિયાન થનાર અંદાજિત આવક અને અંદાજિત ખર્ચનું ચિત્ર રજૂ કરે છે. અંદાજપત્ર પુરાંતવાળું અથવા ખાધવાળું હોય છે.

વડા પ્રધાન શ્રી નાવડપણ હેઠળના નાણામંત્રી શ્રી અરૂણ જેટલી ધ્વારા પોતાનું પાંચમું અંદાજપત્ર ૧ ફેબ્રુઆરી ૨૦૧૮ માં ૨૦૧૮-૧૯ નું રૂ. ૨૪.૪૨ લાખ કરોડનું બજેટ રજૂ કર્યું. આ અંદાજપત્ર ગરીબી, ગ્રામીણ અને કૃષિ વિકાસલક્ષી છે. કેન્દ્રીય અંદાજપત્રની મહત્વની બાબતો નીચે મુજબ છે.

રૂપિયો ક્યાંથી આવશે?

વિગત	પૈસા
કરવેરા, દેવા સિવાયના અન્ય વિકલ્પ	૧૧ પૈસા
કોર્પોરેશન અને આવક વેરા ધ્વારા	૩૫ પૈસા
જીએસટી સહિત અન્ય પેરોક્ષ કરવેરા	૩૫ પૈસા
ઉધાર, અન્ય ઉપાયો ધ્વારા	૧૯ પૈસા

રૂપિયો ક્યાં જશે?

વિગત	પૈસા
રાજ્યો અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોને	૩૨ પૈસા
સબસીડી	૧૧ પૈસા
લીધેલી લોનના વ્યાજની ચૂકવણી	૧૮ પૈસા
અન્ય ખર્ચ	૨૭ પૈસા
સંરક્ષણ અને અન્ય સેવાઓ પાછળ	૧૨ પૈસા

વિવિધ ક્ષેત્રોમાં ફાળવણી:-

આરોગ્ય ક્ષેત્ર:-

- વિશ્વના સૌથી મોટા રાષ્ટ્રીય આરોગ્ય સુરક્ષા કાર્યક્રમ માટે ૧૨૦૦ કરોડની ફાળવણી.
- તેના અંતર્ગત ૧૦ કરોડ ગરીબ પરિવારોને ૫ લાખની કેશલેસ સારવાર મળશે.
- ૫૦ કરોડ ગરીબ પરિવારોને લાભ મળશે.
- અત્યારે રાષ્ટ્રીય સ્વાસ્થ્ય બીમા યોજના અંતર્ગત વાર્ષિક ૩૦,૦૦૦ નું હેલ્થ કવર મળે છે.

મધ્યમ વર્ગને:-

- દેશનાકરોડો મધ્યમવર્ગીય પરિવારોને આવકવેરામાંથી રાહતજોઈતી હતી, પરંતુ સ્લેબમાંકોઈ જ ફેરફાર કરવામાં ન આવ્યો.
- આશરે ૧૨ વર્ષપછી સરકારે રૂ.૪૦ હજારનુંસ્ટાન્ડર્ડ ડિડક્શન લાવી, પરંતુઅત્યારસુધી રૂ.૧૮,૨૦૦ ના ટ્રન્સપોર્ટ એલાઉન્સ અને રૂ.૧૫ હજારના મેડિકલખર્ચપર રિબેટ મળતું એટલે કે કુલ રૂ.૩૪,૨૦૦ નો ફાયદો થતો, પરંતુ રૂ.૪૦ હજારની મર્યાદાથી ફાયદો તો ફક્ત રૂ.૫,૮૦૦ નો જ મળશે.
- પેટ્રોલ-ડીઝલપર રૂ. બે ની બેઝિકડયુટી અને એડિશનલ છ ટકા એક્સાઈઝડયુટી નાબૂદ કરી.
- મ્યુચ્યુલ ફંડોપરથતી આવકપરપણ ૧૦ટકા ટેક્સલાગશે.
- આરોગ્ય અને શિક્ષણપરનો સેસ ત્રણથી વધારીને ચારટકાકરીને સરકારે રૂ.૧૧ હજારકરોડની આવકઉભી કરી.
- વ્યક્તિગતઆવકવેરો અને કોર્પોરેશન સેસ ત્રણટકાયથાવત.

કૃષિ અને ખેડૂતોને:-

- ખેડૂતોને ખરીફ પાકો પર ટેકાનાલઘુતમભાવ દોઢ ગણાઅપાવવાની જાહેરાત.
- દેશની ૨૨ હજાર ગ્રામીણ હાટ અને ૫૮૫ એપીએમસીને અપગ્રેડ કરીને ઈલેક્ટ્રોનિક નેશનલ એગ્રિકલ્ચરમાર્કેટ સાથે જોડાશે. ત્યાંથી ખેડૂતો પોતાનાકૃષિ ઉત્પાદનો સીધા હોલસેલરોને વેચી શકશે.
- ઊપરોક્તયોજનાનો અમલકરવા રૂ. બે હજારકરોડની ફાળવણી.
- કૃષિ ઉત્પાદનો કરતી રૂ.૧૦૦ કરોડનુંટર્નઓવરધરાવતી કંપનીઓને પહેલાં પાંચ વર્ષસુધી કરવેરામાં સંપૂર્ણબાદબાકી.
- કિસાન કેડિટનાલાભપશુપાલકો અને માછીમારોને પણમળશે.
- ૨,૦૦૦ કરોડનાકૃષિ બજાર અને ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર ફંડની સ્થાપનાકરાશે.
- આવખતે કૃષિ લોન માટે ૧૧ લાખકરોડનુંલક્ષ્ય છે.

લઘુ-મધ્યમ અને માર્કેટ ઉદ્યોગો તથારોજગાર:-

- લઘુ-મધ્યમ અને માર્કેટ ઉદ્યોગોને પ્રોત્સાહનમાટે ૩,૭૮૪ કરોડની ફાળવણી.
- મુદ્રાયોજના અંતર્ગત ૩ લાખકરોડની લોનનુંલક્ષ્ય.
- ચાલુવર્ષે ૭૦ લાખનવી નોકરીઓનું નિર્માણ કરવાનુંલક્ષ્ય.
- તમામ ક્ષેત્રમાંનવા કર્મચારીઓ માટે સરકારEPF માં ૧૨%નો ફાળો આપશે.
- પ્રવાસનઉદ્યોગને વેગ આપવા ૧૦ નવા પ્રવાસનસ્થળોનો વિકાસકરાશે.

શિક્ષણઅનેસમાજકલ્યાણ:-

- શિક્ષણમાટે ૮૫,૦૧૦ કરોડની ફાળવણી.
- દેશમાં ૨૦ નવી પ્લાનિંગ એન્ડ આર્કિટેક્ચરસ્કૂલ શરૂ કરાશે.
- આદિવાસી બાળકો માટે એકલવ્ય મોડલ રેસિડેન્શિયલસ્કૂલની સ્થાપનાકરાશે.
- ૨૦૨૦ સુધી નેશનલ ડેવલપમેન્ટ સ્કીમ અંતર્ગત ૫૦ લાખછાત્રોને સ્કોલરશીપ.
- ચાલુનાણાકીયવર્ષમાં ૭૦ લાખનવી નોકરી ઊભી કરવાનુંલક્ષ્ય.

રેલ્વે બજેટ:-

- રેલવેને રૂ.૧.૪૮ લાખકરોડની ફાળવણી.
- દેશના ૬૦૦ રેલવે સ્ટેશનનુંઆધુનિકીકરણ
- ૪,૦૦૦થી વધુમાનવક્રોસિંગ બંધ કરાશે.
- ૩,૬૦૦ નવી રેલવે લાઈન પાથરવામાંઆવશે.
- ૧૧ હજાર ટ્રેન અને ૮,૫૦૦ રેલવે સ્ટેશનને સીસીટીવી થી સજ્જકરાશે.
- વડોદરામાં રેલવે યુનિ.ની સ્થાપનાકરાશે.

આવકવેરાના સ્લેબમાંકોઈ ફેરફારનહી:-

આવક	નવો ટેક્સ સ્લેબ
૨.૫ લાખસુધી	શૂન્ય
૨.૫ થી ૫ લાખ	૫ ટકા
૫ લાખ થી ૧૦ લાખ	૨૦ ટકા

૧૦ લાખ થી ૫૦ લાખ ૩૦ ટકા

સડક-પાણી-હવાઈપરિવહન:-

- દેશમાંમાળખાગત સુવિધાઓ ઊભી કરવામાટે ૫.૮૭ લાખકરોડ.
- હવાઈકનેક્ટિવિટી વધારવાવર્તમાન ૧૨૪ એરપોર્ટમાંનવા ૫૬ એરપોર્ટ અને ૩૧ હેલિપેડ બનાવાશે.
- એક વર્ષમાં ૧ અબજઉડાન હેન્ડલ કરવાનુંલક્ષ્ય.
- ટોલ પ્લાઝા સિસ્ટમ નાબૂદ કરવામાટે પ્રગતિ સોફ્ટવેર માટે ૮.૪૬ લાખકરોડની ફાળવણી.

ડિસઈન્વેસ્ટમેન્ટ અને સોનું:-

- વર્ષ ૨૦૧૮-૧૯ માટે ડિસઈન્વેસ્ટમેન્ટનો ટાર્ગેટ ૮૦,૦૦૦ કરોડ કરાયો.
- નેશનલઈન્વેસ્ટમેન્ટ કંપની, યુનાઈટેડ ઇન્ડિયાઈન્વેસ્ટમેન્ટ કંપની અને ઓરિએન્ટલ ઇન્ડિયાઈન્વેસ્ટમેન્ટ કંપનીનું વિલિનીકરણકરી એક કંપની બનાવાશે.
- સોનાને એક સંપત્તિ તરીકે બનાવવાકોમ્પ્રિહેન્સિવગોલ્ડ પોલિસી બનાવાશે.
- ગોલ્ડ મોનેટાઈઝેશનસ્કીમને નવો ઓપ અપાશે.

ગરીબો અને મહિલાઓને:-

- વિશ્વની સૌથી મોટી રાષ્ટ્રીયઆરોગ્ય સુરક્ષાઓજનાની જાહેરાતકરી ૫૦ કરોડ ગરીબોને લાભઆપવાની જાહેરાત.
- આઓજના હેઠળ દસ કરોડ ગરીબ પરિવારોને હોસ્પિટલમાં બીજી અને ત્રીજી વારભરતી થવુંપડે ત્યારે રૂ.૫ાંચ લાખનાઆરોગ્ય વીમાનુંકવચ.
- આરોગ્ય, શિક્ષણ અને સામાજિકસુરક્ષામાટે રૂ.૧.૩૮ લાખકરોડનો ખર્ચકરાશે.
- ઊજ્જવલાઓજના હેઠળ દેશની આઠકરોડ ગરીબ મહિલાઓને મફત ગેસ જોડાણ.
- મહિલાઓનાસ્વસહાય જૂથોને અપાતી લોન માટેનું ભંડોળ પાણવધારીને રૂ.૭૫ હજારકરોડ કરાયું.
- નેશનલ રૂરલલાઈવલીહૂડ મિશનમાટે રૂ.૫,૭૫૦ કરોડનુંબજેટ.
- સ્વચ્છભારતહેઠણવધુ બે કરોડ ટોઈલેટ બંધાશે.

સિનિયર સિટીઝન્સને:-

- સિનિયર સિટીઝન્સને ડિપોઝીટ પરમળતાવ્યાજ છૂટની મર્યાદા રૂ. ૧૦ હજારથી વધારીને રૂ.૫૦ હજારકરાઈ.
- આરોગ્ય વીમાના પ્રીમીયમની મર્યાદા રૂ.૩૦ હજારથી વધારીને રૂ.૫૦ હજારકરાઈ, જ્યારે ગંભીર બિમારીમાં તે મર્યાદા રૂ.એક લાખસુધીની કરાઈ.

ડિજિટલઅર્થતંત્ર:-

- ડિજિટલ ઇન્ડિયા પ્રોગ્રામમાટે ૩,૦૭૩ કરોડની ફાળવણી.
- સંદેશાવ્યવહારનામાળખાને વધુમજબૂત કરવા ૧૦,૦૦૦ કરોડનું ફંડ.
- ગ્રામીણ વિસ્તારોમાંઈન્ટરનેટ સુવિધાવધારવા ૫ લાખવાઈફાઈસ્પોટ ઊભાકરાશે.

સંરક્ષણક્ષેત્ર માટે ફાળવણી:-

- સંરક્ષણબજેટમાંમાત્ર ૭.૮૧ ટકાનો વધારો.
- ગતવર્ષના ૨,૭૪,૧૧૪ કરોડથી વધારી ૨,૮૫,૫૧૧ કરોડ કરાયું.
- સરહદી વિકાસમાટે ૧૭૫૦ કરોડ.
- આઈબી માટે ૧,૮૭૬.૪૪ કરોડ અને સીબીઆઈમાટે ૬૮૮.૩૮ કરોડ.
- પોલીસને અત્યાધુનિકબનાવવામાટે ૪૨૮૬ કરોડ.

સંદર્ભસૂચિ:-

૧. પ્રિ.આર.સી.જોષી અને અન્ય.(૨૦૧૮-૧૯), “જાહેર અર્થવિધાન”, ન્યુ પોપ્યુલર પ્રકાશન,સુરત
૨. ગુજરાતસમાચાર તા.૨ ફેબ્રુઆરી, ૨૦૧૮
૩. સંદેશ તા.૨ ફેબ્રુઆરી, ૨૦૧૮
૪. દિવ્યભાસ્કર તા.૨ ફેબ્રુઆરી, ૨૦૧૮
૫. લેટેસ્ટ ફેક્ટસ ઇન જનરલનોલેજ, માર્ચ ૨૦૧૮